

Дашенко Наталія

кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка

ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ (1990-2020 РР.)

На Тернопіллі у різні часи друкувалося чимало газет і журналів. Характерно, що в радянський період не виходили регіональні журнали, на відміну від газет, які видавали як місцеві органи влади, так і різні підприємства, наприклад, підрозділи певних виробничих галузей, цехи заводів тощо. На початку 1990-х українська преса загалом та регіональна зокрема зробила потужний кількісний і якісний ривок, а в тернопільському медіапросторі з'явився перший (за довгий час перерви – з 1930-х рр.) місцевий громадсько-політичний та літературно-мистецький часопис «Тернопіль».

Огляд за принципом прямої хронології на основі «Тернопільського енциклопедичного словника» [3] та інших джерел робить очевидними тенденції заснування і випуску місцевих журналів.

1. У 1990-х рр. виникає досить багато «пресових проєктів», серед яких мало успішних і довготривалих та із всеукраїнським розповсюдженням. Проте важливо вказати на різноманіття їх тематичного та читацького призначення, наприклад педагогічний часопис «Освітнянин» (1995), культурологічний ілюстрований журнал «Форум» (1996), суспільно-політичний часопис «Гарт» (1997), незалежний літературно-мистецький часопис «Сова» (1999) та ін.

2. У першому десятилітті 2000-х на місцевому журнальному

ринку з'являються видання комерційного призначення, які за типологією ознакою належать до розважальних, а за цільовим призначенням – до навчальних, організації дозвілля, рекламування; це журнали для дитячого розвитку, різних видів дозвілля; трапляється, що такі видання підприємці укладають українською та російською мовами. Серед цих журналів – «Бабуся-порадниця» (2002), «У світі казок» (2003, укр. і рос.), «Абетка», «Домовичок» (2004), «Буквар», «Букварик», «Каліграфія» (2005), «Саморобко» (2006, укр. і рос.), «Рукоділья», «Узори вишивок», «Вишиті картини» (2002–2005, укр. і рос.) та ін. Крім розважальних, виходили й журнали іншого призначення, як-от: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал Тернопільщини «Бізнес-компаньйон» (2000), інформаційно-методичний вісник «Рада» Тернопільської обласної ради (2002), всеукраїнський музичний журнал «Своя музика» (2007), всеукраїнський літературно-мистецький і громадсько-публіцистичний журнал «Золота Пектораль» (2008) та ін.

3. У другому десятилітті 2000-х рр. у Тернополі з'являються місцеві глянцева видання з властивими для цього виду журналів різноманітністю тематики, легкістю подання матеріалу, ілюстративністю, якісною поліграфією, вміщенням реклами (наприклад, туристичний журнал «TernoTRAVEL» (2010). Саме глянцева видання засвідчують тенденцію переходу в електронний формат, як-от: інформаційно-пізнавальний журнал «City Life» (2014), глянцева журнали «Just ONE» та «Just ONE KIDS» (2015).

Цікаво, що найбільшу стабільність свого існування виявила наукова періодика, огляд якої засвідчив понад 50 видань. Таку сталість можна пояснити інституційним підпорядкуванням видань, включеністю у процедуру здобуття наукових ступенів, створенням сайтів цих видань, залученням коштів міжнародних грантів, наукових установ, авторів для фінансування. Наукові журнали, що видаються

науково-освітніми установами краю, поступово набули електронного формату, мають безоплатний доступ для користувачів мережі Інтернет. Вільним доступом зацікавлені не тільки науковці, а й урядові організації, національні й міжнародні інституції. Важливо зазначити, що наукові журнали почали з'являтися ще з 1990-х рр., наприклад: всеукраїнський науковий журнал гуманітарних студій «Мандрівець» (1993), «Наукові записки» Тернопільського обласного краєзнавчого музею (1993), «Вісник історії краю» – часопис Державного історико-архітектурного заповідника в м. Збараж (1994), неперіодичний збірник «*Slavica Ternopolensia*», присвячений проблемам слов'янського мово- та літературознавства, історії, теорії філології (1994) та ін. Переважно період їх існування не був довгим. Постійно ж виходять спеціалізовані за галузями науки журнали з економіки, фінансів, медицини, педагогіки, інженерії. Станом на 2023 р. на сайтах тернопільських університетів представлено: 12 наукових журналів Західноукраїнського національного університету, 15 – Тернопільського національного медичного університету ім. І. Горбачевського, 10 тематичних серій «Наукових записок» Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, понад двісті випусків трьох базових фахових журналів Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя.

Період незалежності України ознаменований багатьма медіапроектами, серед яких успішним і сталим можна вважати літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис «Тернопіль», який виходив протягом восьми років (1990-1997 рр.) [2]. Журнал ставив собі досить складне завдання – подати широкий тематичний спектр інформації про актуальні питання української історії, культури, літератури, мистецтва. Випустив тематичні додатки і тематичні номери, завдяки яким опубліковано великий актуальний пласт інформації про державні та національні символи, народні звичаї,

творчість митців тощо.

Його правонаступником є журнал «Літературний Тернопіль» (2008–2019 рр.) [1]. Зміст часопису відображений у системі рубрик – постійних, повторюваних (періодичних), одноразових (епізодичних), які, варіюючись, демонструють продуману редакційну стратегію та оригінальність видання. Загалом змістово-композиційна модель часопису була орієнтована на зацікавлення читацької аудиторії: презентувала поєднання новизни факту й новизни думки, сприяла забезпеченню естетичних смаків і критичного мислення, представляла актуальні погляди з різних галузей знання. Відповідно до позиціювання у виданні зафіксовано події літературного, мистецького, громадсько-політичного життя краю та участь у ньому активних представників різних сфер діяльності. Добір авторів, координування вибору та публікації матеріалів забезпечили виданню постійну наповненість унікальними творами, наприклад у рубриках «Велика проза: першодрук», «Поезія молодих» та ін.

Загальний огляд журналів Тернопільщини та двох знакових часописів краю переконує, що заснування та видання періодичних видань у регіоні відзначається помірною активністю та недовговічністю. Причинами «тимчасовості» більшості журнальних проєктів краю можна вважати фінансові проблеми, зміну редакторського складу і редакційної політики, нездатність вийти за межі регіону, слабкі рекламні кампанії, неготовність конкурувати з іншими медіа та новими форматами тощо. Проте журнали, які видавалися у період 1990-2020-х рр., засвідчують типологічне різноманіття, а інформаційно вони є своєрідними літописами краю з різних сфер життя та значущим джерелом його осмислення на синхронному й асинхронному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Літературний Тернопіль : літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. Тернопіль : Терно-граф, 2008–2019. №№ 1–49.
2. Тернопіль : (незалежний) громадсько-історичний та літературно-мистецький український (народний) часопис. Тернопіль : Тернопільська обласна друкарня. 1991–1997. № 1–33.
3. Тернопільський енциклопедичний словник : [в 4 т.] / передм. Г. Яворський. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2004. Т. 1 : А-Й. 696 с.; 2005. Т. 2 : К-О. 706 с.; 2008. Т. 3 : П-Я. 708 с.; 2009. Т. 4 (додатковий) : А-Я. 788 с.